

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. IV. Secunda difficultas resolvitur, & præcipua inter peccatum mortale & veniale discrimina exponuntur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

quæ noluit illud sub mortali prohibere.

19. Respondeo concessio Antecedente, negando consequentiam: Tum quia si hic discursus valeret, probaret non esse ex natura rei, sed ex divina solum benignitate & misericordia, quod actus indifferens, v.g. manducatio pomi, mortem & pœnam æternam non inferat; quia Deus ex absoluto dominio potuisset hunc actum sub mortali prohibere, in quo casu qui scienter & liberè illum eliceret, peccaret mortaliter; sicut de facto Adamus lethaliter deliquit, cum pomum vitum comedit: Tria etiam quia ad discernendum an aliquod peccatum de se & ex natura sua sit veniale aut mortale, non est attendendum an Deus possit de absoluta potentia illud prohibere sub veniali aut mortali, sed an ipsa peccata, attendat eorum naturam, & materiam circa quam versantur, ita prohiberi possulent.

20. Objicies quintò: Offensa infinita meretur de se & ab intrinseco pœnam æternam, & secundum durationem infinitam: Sed peccatum veniale est offensa infinita, cum per illud offendatur Deus, qui infinitus est. Unde Bernardus Epist. 42. ad Henricum Archiepiscopum Senonensem: *Singuli illiciti motus animi mei, sunt quedam in te Deus convitia; puta iracundia motus, in mansuetudinem tuam; invidia, in charitatem; turpitudinis, in castitatem; & innumera his similia, quæ de conoso lacu prurientis pectoris mei, etiam nunc incessanter ebulliunt, inundantes, & impingentes in serenitatem præfulgentis vultus tui:* Ergo de se & ab intrinseco pœnam æternam meretur; subindeque non habet ex levitate sua intrinseca quod veniale sit, sed tantum ex divina lege & misericordia, quæ puniens illud citra condignum, talem pœnam ei non imputat.

21. Respondeo concessio Majori, negando Minorem; licet enim peccatum veniale sit offensa Dei infiniti, non tamen est offensa infinita, sicut peccatum mortale, quia non offendit illum simpliciter, tollendo ab eodem rationem ultimi finis secundum effectum, sicut culpa mortalis; sed tantum secundum quid, divertendo hominem ab illo, quatenus diligit aliquod objectum creatum præter ordinem ultimi finis, ut magis infra patebit.

§. IV.

Secunda difficultas resolvitur, & præcipua inter peccatum mortale & veniale discrimina exponuntur.

Dico secundò, peccatum mortale non distingui à veniali, per hoc quod illud sit contra præceptum, istud verò solum contra consilium.

22. Probatur primò: De ratione omnis peccati est quod sit violatio alicujus obligationis, & transgressio alicujus legis; ubi enim non est lex, neq; prævaricatio esse potest: At consilium, præcisè ut tale, non inducit obligationem, neq; habet vim legis, sed proponitur nobis ut omnino liberè amplectendum: Ergo cum peccatum veniale sit verum peccatum, non sufficit ad ejus rationem oppositio ad consilium.

23. Probatur secundò: De ratione peccati venialis est quod sit malum moraliter: At quod est contra consilium, non est malum moraliter, sed potest esse bonum; cum consilium sit de meliori bono, subindeque quod ipsi opponitur sit minus bonum: Ergo quod est contra consilium, non est veniale peccatum.

A Confirmatur: Qui manet in sæculo, & uxorem ducit, facit contra consilia evangelica, & tamen non peccat, etiam venialiter, juxta illud Apostoli. ad Corinth. 7. *Si autem acceperis uxorem, non peccasti, & si nupserit virgo, non peccavit:* Ergo facere contra consilium, non est peccatum, etiam veniale.

Dico tertio, inter peccatum mortale & veniale quinq; præcipua reperiri discrimina.

B Probatur conclusio, illa discrimina exponendo. Primum consistit in eo quod peccatum mortale opponitur gratiæ & charitati, destruitque illas; veniale verò solum opponitur charitatis fervori, & neq; ipsam charitatem, neq; gratiam corrumpit. Hoc discrimen assignat S. Thomas qu. 7. de malo art. 1. his verbis: *Si charitas excludatur, est peccatum mortale: si autem sit talis defectus relictus in eis qui charitatem non excludat, erit peccatum veniale.* Hinc denominatio illa mortalis & venialis desumitur: cum enim charitas, quæ anima Deo conjungitur, sit veluti forma quæ vivit vitæ supernaturali, peccatum quod illam destruit, rectè mortale dicitur, ut pote causans mortem spirituales in anima; illud verò quod eam relinquit in subiecto, veniale appellatur, quia non excludit principium vitæ, sed relinquit in subiecto aliquid per quod eam potest obtinere. Hanc differentiam tangit D. Augustinus letm. 5. de verbis Domini, ubi sic ait: *Sicut anima est vitæ corporis, sic anima vitæ est Deus. Sicut expirat corpus cum animam emittit, ita expirat anima cum Deum amittit. Deus amissus, mors anima: anima emissæ, mors corporis.*

C Secundum discrimen in eo situm est, quod peccatum mortale importat defectum ordinis ad ultimum finem, seu aversionem & deordinationem ab ultimo fine; venialia verò habent deordinationem circa ea quæ sunt ad finem, conservato ordine ad ultimum finem. Quod discrimen oritur ex præcedenti: nam cum charitas sit quæ convertit seu ordinat hominem in ultimum finem, consequens est ut peccatum quod charitatem excludit, avertat & deordinet ab ultimo fine; illud verò quod eam non expellit, talem aversionem & deordinationem non causet.

D Ex hoc discrimine sequitur aliud, nempe quod mortale inordinationem irreparabilem inducat, non tamen veniale. Nam ut dicitur D. Thomas sic art. 1. ultimus finis in moralibus est sicut primum principium in speculativis: unde sicut error circa prima principia est incorrigibilis, seu irreparabilis; ita peccatum quod inducit aversionem ab ultimo fine, reparari nequit per aliquod principium intrinsecum, sed solum per virtutem divinam: è contra verò illud quod non importat inordinationem à fine, sed tantum à medijs, reparari potest per aliquod principium intrinsecum, scilicet per rectam intentionem finis; sicut error circa conclusionem corrigi potest ex recta cognitione principij.

E Ex quo oritur quartum discrimen, consistens in eo quod peccatum mortale inducit reatum pœnæ æternæ; veniale autem pœnam solum temporalem meretur. Ut enim idem S. Doctor qu. præcedenti art. 3. & 6. ratiocinatur: peccatum ex hoc inducit reatum pœnæ, quod pervertit ordinem divinæ justitiæ: unde illud pœnam æternam meretur, quod inordinationem quantum est de se irreparabilem, subindeque æternam, importat; illud verò meretur pœnam temporalem, quod dicit inordinationem ab intrin-

intrinsicam reparabilem, proindeq; de se transitoriam & temporalem.

29. Ultima differentia, quam assignat D. Thomas hic art. 1. ad 1. & 2. 2. qu. 103. art. 1. consistit in eo quod peccatum mortale simpliciter est contra legem, & veniale præter legem, seu contra legem secundum quid. Ut autem verificetur aliquem actum esse contra legem simpliciter, duo requiruntur: primum est, quod lex cui opponitur, sit de numero illarum quæ simpliciter leges vocantur, eo quod omnino necessaria sint ad finem ultimum assequendum; quæ assecutio est præcipuus & veluti substantialis legis effectus: secundum, quod talis actus simpliciter tendat contra talem legem, seu simpliciter illam transgrediat: nam simpliciter positum in ista differentia, afficit tam modum essendi contra legem, quam legem ipsam; atq; adeo ex cuiuscumq; parte deficit; à ratione culpæ mortalis deficit. Cæterum ut verificetur esse contra legem secundum quid, satis est quod unum illorum deficit; atq; adeo quod vellex non sit simpliciter necessaria ad finem ultimum assecutionem, vel quod actus non violet simpliciter talem legem, neq; simpliciter ei opponatur. Ex primo capite deficiunt à ratione peccati mortalis omnia illa quæ dicimus venialia ex genere, ut mendacium iocofum; verbum otiosum; superfluus ludus, &c. quia leges quibus ista prohibentur, non sunt leges simpliciter, & ut ita dicam substantiales, eo quod illarum observatio ad finem ultimum consequendum non sit simpliciter necessaria. Ex secundo vero capite deficiunt à ratione mortalis cætera omnia, quæ vel ob parvitatem materiæ, vel ob defectum plenæ deliberationis, venialia vocamus; sicut furtum rei parvæ, & motus contra fidem non plenè deliberatus: quamvis enim leges quibus hæc peccata opponuntur, sint leges simpliciter, & simpliciter necessaria ad finem ultimum consequendum, non tamen simpliciter violantur per talia peccata, neq; hæc simpliciter illis contrariantur. Non enim lex iustitiæ, quæ prohibet rei alienæ acceptionem, simpliciter violari dicitur per unius pomi vel ovi acceptionem; ob levitatem materiæ: nec si materia sit gravis; per actum non simpliciter liberum: quia sicut leges solis agentibus liberis imponuntur; ita ab iis solum violari censentur; qui liberè simpliciter operantur.

30. Hanc ultimam differentiam inter assignatas existimo esse præcipuam & quasi primariam: tum quia primò & immediatius convenit peccato, cui ex sua communi ratione per se primò convenit esse aliquo modo contra legem; atq; adeo esse contra legem simpliciter; vel tantum secundum quid; primariò & per se illi advenit: sicut quia animal secundum suam communem & genericam rationem est vivens sensibile, nulla differentia prius illi advenit; aut magis se habet per se, quam talis vel talis modus sentiendi. Tum etiam, quia aliquæ ex differentis assignatis extrinsecæ sunt & à posteriori; seu ex effectibus peccati mortalis & venialis desumptæ: nam hoc quod est expellere vel non expellere gratiæ & charitatem; & reatum penæ æternæ; vel tantum temporalis inducere; se habent ut effectus peccati mortalis & venialis; subindeque differentiam constitutivam & distinctivam illorum ad invicem supponunt. Unde S. Thomas q. 7. de malo art. 1. dum dixisset, quod peccatum mortale

Tom. III.

A le & veniale differunt secundum reatum; nam peccatum mortale meretur penam æternam, veniale vero temporalem; subdit: sed ista differentia consequitur rationem peccati mortalis & venialis, non autem constituit ipsam: non enim ex hoc est tale peccatum, quia talis pena ei debetur; sed potius è converso, quia peccatum est tale, ideo talis pena ei debetur. Similiter etiam differunt quantum ad effectum: nam peccatum mortale privat gratiæ; veniale vero non. Sed neque ista est differentia quam quarimus, quia ista differentia consequitur ad rationem peccati: ex eo enim quod peccatum est tale, talem effectum habet, & non è converso.

Advertendum tamen est, quod si ly excludere ³ charitatem, non significet auferre habitum charitatis (quod est peccati mortalis effectus, sicut & privare gratia sanctificante) sed significet facere aliquid contrarium charitati Dei vel proximi, ex qua universa lex pendet, ut dicitur Matth. 22. & quæ est finis præcepti, ut testatur Apostolus 1. ad Timoth. 1. differentia illa est essentialis, & à priori, & coincidit cum ultima; quam diximus esse præcipuam. Si autem quæras; quamnam peccata contrariantur charitati Dei & proximi?

Respondet cum D. Thoma loco citato; illa esse per qua tollitur subjectio & reverentia hominis ad Deum; ut est blasphemia, idololatria, & huiusmodi, & etiam ea qua tollunt convictum societatis humanae, sicut furtum, homicidium, & huiusmodi. Unde idem S. Doctor in 2. dist. 42. quæst. 1. art. 4. sic ait: Quando aliquis peccat in his, sine quibus rectè servatis non remanet subjectio hominis ad Deum, & fides humana societatis, tunc est peccatum mortale ex genere. . . sicut patet quod non potest homo debite Deo esse subjectus, si Deo non credat; si ei non obediat; & huiusmodi. Similiter etiam societas humana vitæ servari non posset, nisi unicuique servaretur quod suum est; & ideo furtum, & alia species iniustitiæ, sunt peccata mortalia ex genere: & similiter est in omnibus aliis. Ea vero sunt quibus societas humana servari potest, non faciunt peccatum esse mortale ex genere; quamvis etiam de formis actus sit; sicut superfluus ludus, & aliquid huiusmodi: & talia dicuntur venialia ex genere.

§. V.

Corollarja præcedentis doctrinæ.

EX dictis de differentia inter mortale & veniale facile colligi possunt cætera quæ docet D. Thomas qu. 88. Ex his enim inferes primò, malitiam peccati mortalis & malitiam venialis essentialiter & specie inter se differere; subindeque divisionem peccati in mortale & veniale esse essentialem; si illa considerentur in ratione peccati, seu mali moralis formaliter. Patet hoc corollarium ex dictis: Nam, ut supra ostendimus; inordinatio & malitia peccati mortalis pertingit usq; ad finem; & ipsum destruit; inordinatio vero seu malitia peccati venialis, non pertingit usq; ad finem; sed sinit in ipsis medijs, quæ peccans non refert actualiter ad finem, sed duntaxat habitualiter, ut infra dicemus: Atqui inordinatio & malitia pertingens ad finem, essentialiter & specie differt ab illa quæ sinit in medijs, & quæ usq; ad finem non pertingit: Ergo malitia peccati mortalis essentialiter & specie differt à malitia peccati venialis.

Ord. 1

Con-